

บทที่ 2

เทศบาลเมืองพิษณุโลก และสมาคมจีน จังหวัดพิษณุโลก

ในบทนี้จะได้กล่าวถึงสภาพโดยทั่วไปของเทศบาลเมืองพิษณุโลก อย่างกว้าง ๆ ในทุกด้าน เพื่อเป็นการแสดงข้อมูลให้เห็นภาพรวมของเทศบาลเมืองพิษณุโลก ในแง่การบริหารงาน จะแสดงโครงสร้างโดยส่วนรวม เพราะระบบต่าง ๆ ในการดำเนินการก็เหมือนกับเทศบาลอื่น ๆ ทั่วไป และกล่าวถึงการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลปี 2528 ในประเด็นเกี่ยวกับความเป็นมาโดยสังเขป กลุ่มการเมือง และผู้สมัครอิสระ นโยบายและการหาเสียงเลือกตั้ง ผลการเลือกตั้ง คณะเทศมนตรีและสภาเทศบาลเมืองพิษณุโลก ปี 2528 ภายหลังจากการเลือกตั้ง และท้ายสุดจะกล่าวถึงสมาคมจีน จังหวัดพิษณุโลก โดยทั่ว ๆ ไป

เทศบาลเมืองพิษณุโลก

สภาพทั่วไปของเทศบาลเมืองพิษณุโลก

ประวัติความเป็นมาของเทศบาลเมืองพิษณุโลก

ชุมชนแห่งนี้ได้ประกาศเป็นสุขาภิบาลเมืองพิษณุโลก เมื่อปีเถาะ พุทธศักราช 2458 ครั้นเมื่อประเทศไทยได้ประกาศเปลี่ยนแปลงระบบการปกครอง เป็นระบอบประชาธิปไตยตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2476 จึงได้ประกาศเป็นพระราชกฤษฎีกายกฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาลเมืองพิษณุโลก เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พุทธศักราช 2478 ซึ่งตรงกับวันอังคาร ขึ้น 15 ค่ำ เดือนอ้าย ปีกุน มีพื้นที่ 5.85 ตารางกิโลเมตร โดยมีหลวงสุทธิวิจิตรเมธี เป็นนายกเทศมนตรี

นับตั้งแต่ได้ประกาศพระราชกฤษฎีกายกฐานะขึ้นเป็นเทศบาล เทศบาลเมืองพิษณุโลกได้สัมผัสกับผู้บริหารเทศบาลหลายคณะ จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2512 คณะลูกนเรศวรได้เข้ามาบริหารงานเทศบาล โดยมี นายเสรี ปุณณฤทธิ์ เป็นนายกเทศมนตรี นายชาบ ปิยะพงศ์ นายจำนง ภักดีโต เป็นเทศมนตรี ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าเทศบาลเมืองพิษณุโลกนี้สมควรที่จะขยายเมือง เพราะได้มีประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ตลาดสดของเทศบาล 3 แห่ง ในขณะนั้นประชาชนได้เข้าไปค้าขายจนเต็มทุกตลาด ถนนสายต่าง ๆ เต็มไปด้วยยวดยานพาหนะ ดังนั้นจึงได้ยื่นเรื่องราว

ขอขยายเขตเทศบาลไปยังกระทรวงมหาดไทย และได้ประกาศพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงขยายเขตเทศบาลเมืองพิษณุโลก เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2512 (ฉบับที่ 2) ตามประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 86 ตอนที่ 17 ลงวันที่ 30 ธันวาคม พุทธศักราช 2517 เพื่อให้ประชาชนที่มีภูมิลำเนาในบริเวณนั้นได้ทราบโดยทั่วกัน จากเดิม 5.85 ตารางกิโลเมตร เพิ่มขึ้นอีก 12.31 ตารางกิโลเมตร รวมเป็นพื้นที่ทั้งสิ้น 18.26 ตารางกิโลเมตร

สภาพทั่วไปในปัจจุบัน

1. สภาพของโครงสร้างพื้นฐาน

1.1 อาณาเขตพื้นที่

ตัวเมืองพิษณุโลกในปัจจุบัน ส่วนใหญ่อยู่ในเขตเทศบาลเมืองพิษณุโลก ซึ่งตั้งอยู่บนสองฝั่งของแม่น้ำน่านที่ไหลผ่านกลางตัวเมือง มีพื้นที่ 18.26 ตารางกิโลเมตร สภาพพื้นที่ทั่วไปเป็นที่ลุ่มมีแม่น้ำไหลผ่านตัวเมือง จากเหนือไปสู่ใต้ แบ่งตัวเมืองออกเป็นสองฝั่ง โดยมีสะพานนเรศวรและสะพานบางระกำเป็นสะพานเชื่อมทั้ง 2 ฝั่ง มีอาณาเขต ดังนี้

ทิศเหนือ	จดตำบลหัวรอและตำบลอรุณิกและค่ายนเรศวรมหาราช
ทิศใต้	จดตำบลท่าทอง ตำบลบึงพระ
ทิศตะวันออก	จดเขตทหาร
ทิศตะวันตก	จดตำบลบ้านคลอง ตำบลวัดจันทร์

ฝั่งทิศตะวันออกของแม่น้ำน่านมีพื้นที่ 13.5 ตารางกิโลเมตร มีประชาชนหนาแน่น เพราะเป็นย่านธุรกิจการค้า การบริการ การสื่อสารและการขนส่ง ส่วนพื้นที่ฝั่งทิศตะวันตกของแม่น้ำน่านมีพื้นที่ประมาณ 5.21 ตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่เป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการและสถานที่ศึกษา

1.2 การคมนาคม

ทางรถยนต์ ในส่วนของศูนย์กลางการคมนาคมทางด้านรถยนต์นั้น พิษณุโลกกลายเป็นศูนย์กลางการคมนาคมทางบกเต็มตัวเมื่อปี 2526 หลังจากที่เส้นทางสำคัญคือ พิษณุโลก-นครสวรรค์ ระยะทาง 130 กม. ได้ก่อสร้างเสร็จ ทำให้การเดินทางจากกรุงเทพฯ ตัดตรงจากนครสวรรค์ พิษณุโลก ได้โดยไม่ต้องอ้อมจังหวัดกำแพงเพชรเช่นเคย

นอกจากนี้ พิษณุโลกยังได้ชื่อว่าเป็นประตูที่จะเชื่อมไปสู่ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลางได้ โดยมีเส้นทางคมนาคมเชื่อมต่อระหว่างพิษณุโลกกับภาคต่าง ๆ คือ

- เส้นทางสายพิษณุโลก - อุดรดิตถ์ ระยะทาง 176 กม. สามารถเชื่อมต่อถึง เชียงใหม่ได้
- เส้นทางสายพิษณุโลก - สุโขทัย ระยะทาง 60 กม. สามารถเชื่อมสู่ภาคเหนือ ตอนบนได้
- เส้นทางสายพิษณุโลก - หล่มสัก ระยะทาง 130 กม. เป็นเส้นทางสู่ภาคอีสาน
- เส้นทางสายพิษณุโลก - วันทอง - เขาทราย ระยะทาง 85 กม. สามารถติดต่อ กับเขตภาคกลาง

เส้นทางรถยนต์ระหว่างตัวเมืองกับอำเภอต่าง ๆ มีทั้งหมด 6 สาย คือ

- พิษณุโลก - บางระกำ ระยะทาง 18 กม. เป็นถนนลาดยางตลอดสาย
- พิษณุโลก - วัดโบสถ์ ระยะทาง 28 กม. เป็นถนนลาดยางตลอดสาย
- พิษณุโลก - นครไทย - ชชาติตระการ ระยะทาง 145 เป็นถนนลาดยางตลอดสาย
- พิษณุโลก - พรหมพิราม ระยะทาง 32 กม. เป็นถนนลาดยางตลอดสาย
- พิษณุโลก - บางกระทุ่ม ระยะทาง 35 กม. เป็นถนนลาดยางตลอดสาย
- พิษณุโลก - เนินมะปราง ระยะทาง 70 กม. เป็นถนนลาดยางตลอดสาย

ทางรถไฟ มีขบวนรถไฟผ่าน ขึ้น-ล่อง วันละ 24 ขบวน และรถสินค้าอีก 14 ขบวน มีขบวนรถโดยสารเดินทางจากจังหวัดพิษณุโลกไปกรุงเทพฯ ผ่านจังหวัดพิจิตร - นครสวรรค์ - ลพบุรี - อัญญา วันละ 12 ขบวน

ทางอากาศ มีท่าอากาศยานพาณิชย์ 1 แห่ง

มีเที่ยวบินผ่านประมาณวันละ 8 เที่ยวบิน

การคมนาคมภายในตัวเมืองพิษณุโลก มีรถรับจ้างประเภทสามล้อเครื่อง สามล้อถีบและรถเมล์ รวม 4 สาย นอกจากนี้ส่วนใหญ่ใช้รถจักรยานยนต์และรถจักรยานและส่วนน้อยใช้รถยนต์

1.3 ลักษณะภูมิประเทศ

เป็นที่ราบลุ่มมีน้ำขังโดยทั่วไป

1.4 ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดพิษณุโลกมีมรสุมพัดผ่านโดยลมที่เกิดจากการแตกต่างทางด้านอุณหภูมิและความกดอากาศระหว่างพื้นดิน (ทวีปเอเชีย) และพื้นที่ที่กว้างใหญ่ (มหาสมุทรแปซิฟิกและมหาสมุทรอินเดีย) แบ่งฤดูกาลออกได้เป็น 3 ฤดู คือ ฤดูหนาว ฤดูฝน และฤดูร้อน

ฤดูฝนจะเริ่มประมาณเดือนพฤษภาคม - ตุลาคม ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยปีละ 1,375 มิลลิเมตร

ฤดูหนาว จะมีระยะยาว 2-3 เดือน ประมาณเดือนพฤศจิกายน - มกราคม อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 19 องศาเซลเซียส

ฤดูร้อน ประมาณเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 32 องศาเซลเซียส

1.5 โครงข่ายถนนในเขตเทศบาล

ในเขตเทศบาลมีถนนทั้งสิ้น 195 สาย ความยาว 84,475.2 เมตร แยกชนิด/ประเภทถนน ดังนี้

1. ถนนแอสฟัลท์ติกคอนกรีต	มีจำนวน	25 สาย	ความยาว	20,455 เมตร
2. ถนนคอนกรีต	มีจำนวน	7 สาย	ความยาว	1,600 เมตร
3. ถนนลาดยางแอสฟัลท์	มีจำนวน	112 สาย	ความยาว	55,818 เมตร
4. ถนนดินลูกรัง	มีจำนวน	41 สาย	ความยาว	13,220 เมตร
5. ถนนดิน	มีจำนวน	11 สาย	ความยาว	3,330 เมตร

1.6 ระบบการระบายน้ำ

ในปี 2528 ในเขตเทศบาลมีพื้นที่ใช้รับบริการระบายน้ำทั้งสิ้น 3.5 ตร.กม. ซึ่งเพิ่มจากเมื่อปี 2524 ถึง 2.3 ตร.กม. ซึ่งนับว่ามีปริมาณเพิ่มมากขึ้น แต่ก็ยังไม่เพียงพอเนื่องจากมีอุปสรรคด้านภูมิประเทศและขาดแหล่งรวมน้ำที่ระบายทิ้ง เพราะไม่สามารถระบายลงแม่น้ำน่านได้ จึงทำให้ในปัจจุบันยังมีน้ำท่วมขังในบางพื้นที่เมื่อเวลาฝนตก

1.7 การกำจัดขยะ

ในปี 2528 ประสิทธิภาพการกำจัดขยะของเทศบาลเมืองพิษณุโลก สรุปได้คือ คร้วเรือนที่ได้รับการบริการเก็บขยะมีจำนวน 1,970 คร้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 17.07 ของคร้วเรือนในเขตเทศบาลและเทศบาลสามารถเก็บขยะได้เป็นร้อยละ 97.77 ของปริมาณขยะทั้งหมดที่มีอยู่ในเขตเทศบาล

1.8 การบริการไฟฟ้า

1.8.1 ไฟฟ้าสาธารณะ เทศบาลเป็นผู้ให้บริการทั้งสิ้น 3,794 จุด

1.8.2 สำนักงานไฟฟ้าจังหวัด ให้บริการด้านไฟฟ้าแก่ที่อยู่อาศัยและกิจกรรมธุรกิจ มีกำลังผลิตประมาณ 10 ล้านหน่วย

1.9 การสื่อสาร

1.9.1 ไปรษณีย์โทรเลข มีที่ทำการ 1 แห่ง สาขา 1 แห่ง จำนวนจดหมาย 9,823 ฉบับ/วัน พัสดุ 239 ชิ้น/วัน ธานี 9 ฉบับ/วัน

1.9.2 โทรศัพท์ มีชุมสายโทรศัพท์พิษณุโลก มีจำนวนเลขหมาย 4708 เลขหมาย แยกเป็นราชการ 395 เลขหมาย พาณิชย์ 1692 เลขหมาย ที่อยู่อาศัย 2549 เลขหมาย และตู้สาธารณะ 72 เลขหมาย

2. สภาพทางเศรษฐกิจ

2.1 การพาณิชย์กรรม

การค้าในจังหวัดมีทั้งการค้าส่ง และการค้าปลีก มีประกอบการค้าปลีก มีประกอบการค้าส่วนใหญ่จะเป็นคนไทยเชื้อสายจีน ส่วนคนไทยนั้นจะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่

กิจการค้าและบริการ ในชุมชนเมืองพิษณุโลกมีสถานประกอบการค้าทั้งสิ้น 1,693 แห่ง เป็นกิจการค้าปลีกมากที่สุด รองลงมาคือกิจการค้าบริการ ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (2522-2527) มีการขยายตัวด้านการค้ามาก ซึ่งในเขตเทศบาลจะมีย่านการค้า 5 แห่ง คือ

1. ย่านการค้าฝั่งตะวันออกของแม่น้ำน่าน แบ่งออกเป็น

- ย่านการค้ากลาง ใหญ่ที่สุดมีบริเวณตั้งแต่สถานีรถไฟถึงแม่น้ำน่าน

และตั้งแต่ถนนประสงค์ประสาทจนถึงโรงเรียนลินหมิน

- ย่านการค้าตะวันออก มีบริเวณพื้นที่ตั้งแต่เขตพื้นแนวเขตรถไฟทาง ตะวันตก ศูนย์กลางอยู่ที่ตลาดโคกมะตูม และถึงศูนย์การค้าวัฒนาบุญเกียรติ เป็นสถานีขนส่งด้วย นอกจากนี้ย่านนี้มีการประกอบอุตสาหกรรมขนาดย่อมมาก มีโรงแรมชั้นหนึ่ง ห้างอาหาร ฯลฯ เป็นต้น

- ย่านการค้าส่วนเหนือ บริเวณตั้งแต่สี่แยกบ้านแขกไปสิ้นสุดที่สี่แยก ประทุมมอญ

- ย่านการค้าส่วนใต้ คือตลาดสดเทศบาลริมแม่น้ำน่าน ศูนย์การค้า พิษณุโลกราม่า และศูนย์การค้าสุรสีห์ การค้าในย่านนี้ไม่คึกคักเพราะไม่ได้เป็นศูนย์กลางการคมนาคม

2. ย่านการค้าฝั่งตะวันตกของแม่น้ำน่าน มีเพียงย่านเดียวคือ ริมถนนสิงห์วัฒน์ เพราะที่ตลาดเทศบาลซึ่งเป็นแหล่งสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภค

3. แหล่งที่ตั้งของตลาด

แหล่งที่มีการซื้อขาย แลกเปลี่ยนสินค้าที่สำคัญในจังหวัด ได้แก่

1) ตลาดเทศบาล 1 ตั้งอยู่ที่ถนนพทุษฐา บริเวณท่าเรือสุรสีห์ ส่วนใหญ่เป็นตลาดขายปลีกพืชผัก ผลไม้ และสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภค

2) ตลาดเทศบาล 2 ตั้งอยู่ที่ถนนจำการบุญ ช้างวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ วรมหาวิหาร ส่วนใหญ่เป็นตลาดขายปลีก พืช ผัก ผลไม้ และเครื่องสินค้าอุปโภค บริโภค

3) ตลาดเทศบาล 3 ตั้งอยู่ที่ถนนเอกาทศรถ เยื้องสถานีรถไฟพิษณุโลก เป็นตลาดขายปลีก - ขายส่ง สินค้าเกษตรกรรมและสินค้าอุปโภคบริโภค และเป็นจุดศูนย์กลางของการ ซื้อขายพืชผักและผลไม้ของจังหวัด

4) ตลาดเทศบาล 4 ตั้งอยู่บริเวณ 5 แยกโคกมะตูม ณ พิษณุโลก - วังทอง เป็นตลาดขายส่ง - ขายปลีก สินค้าเกษตรกรรมและสินค้าอุปโภคบริโภค

5) ตลาดเทศบาล 5 ตั้งอยู่ที่ถนนสิงห์วัฒน์ ต.บ้านฉลอง ส่วนใหญ่เป็น ตลาดขายปลีก พืชผัก ผลไม้ และสินค้าอุปโภคบริโภค

2.2 การอุตสาหกรรม

ในเขตชุมชนมีกิจการอุตสาหกรรมทั้งสิ้น 44 แห่ง เป็นอุตสาหกรรมการผลิต 40 แห่ง อุตสาหกรรมบริการ 4 แห่ง ส่วนใหญ่มีขนาดเล็กใช้วัตถุดิบในจังหวัดใกล้เคียง

2.3 การท่องเที่ยว

เนื่องจากจังหวัดพิษณุโลกเป็นจังหวัดที่มีพระพุทธรูปที่มีความงาม คือ พระพุทธชินราช รวมทั้งมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและสวยงามหลายแห่ง ทั้งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ โบราณสถานและสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ จึงทำให้พิษณุโลกเป็นเมืองที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูง นอกจากนี้ยังเป็นเมืองที่มีการคมนาคมสะดวก ทั้งทางรถยนต์ รถไฟ และเครื่องบิน ซึ่งสามารถสร้างงานและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวมากขึ้นตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีโรงแรมระดับมาตรฐานขึ้นหลายแห่ง เพื่อบริการรองรับนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว

2.4 สถาบันการเงินและธนาคาร

จังหวัดพิษณุโลกมีสาขาของธนาคารพาณิชย์และธนาคารของรัฐบาล รวมทั้งสิ้น 24 แห่ง แยกเป็นในเขตเทศบาล มีทั้งสิ้น 14 แห่ง

นอกจากนี้ยังมีบริษัทเงินทุน 4 แห่ง และบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรม เพื่อให้บริการด้านการลงทุนในจังหวัดพิษณุโลก

2.5 รายได้ประชาชาติ

รายได้เฉลี่ยของประชาชนในชุมชนเมืองพิษณุโลก โดยประมาณ 1,163 บาท/คน/เดือน หรือ 13,950.90 บาท/ปี มากกว่ารายได้เฉลี่ยต่อคนของประชากรในจังหวัดเท่ากับ 11,074 บาท/ปี คิดเป็นอันดับที่ 12 ของจังหวัดทางภาคเหนือ และเป็นลำดับที่ 47 ของประเทศ

2.6 อาชีพ

จากการสำรวจเมื่อปี 2523 (ปีสำมะโนประชากร) พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ในเขตเทศบาลมีการประกอบอาชีพด้านการบริการมากที่สุด รองลงมาคือ ก้าขาย

3. สภาพทางสังคม

3.1 ประชากร

ในปี 2528 ในเขตเทศบาลมีประชากรทั้งสิ้น 76,008 คน แยกเป็นชาย 35,950 คน หญิง 40,056 คน ความหนาแน่น 4,162.54 คน/ตร.กม.

การเพิ่มของประชากรในเขตเทศบาลส่วนใหญ่เนื่องจากการเพิ่มโดยธรรมชาติ ส่วนใหญ่เป็นการอพยพย้ายถิ่นข้ามจังหวัด

3.2 การสาธารณสุข

จังหวัดพิษณุโลกนับได้ว่าเป็นศูนย์กลางด้านการรักษาพยาบาลของภาคเหนือตอนล่าง เนื่องจากเป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลของรัฐขนาด 840 เตียง สามารถรับคนไข้ได้ถึงปีละประมาณ 250,000 คน และมีโรงพยาบาลเอกชนอีก 2 แห่ง คือ โรงพยาบาลพิษณุเวช ขนาด 50 เตียง และโรงพยาบาลรวมแพทย์ ขนาด 10 เตียง ทั้งยังมีคลินิกเอกชนอีกประมาณ 50 แห่ง ซึ่งเพียงพอที่จะใช้บริการรักษาพยาบาลแก่ผู้เจ็บป่วยทั้งในจังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดใกล้เคียง

นอกจากนี้ยังมี สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาล โรงพยาบาลค่ายสมเด็จพระนเรศวรมหาราช โรงพยาบาลประจำอำเภอ ศูนย์วัดโรค เขต 6 ศูนย์กามโรคเขต 6 ฯลฯ ให้การบริการด้านการรักษาพยาบาลด้านต่าง ๆ อีกด้วย

3.3 การศึกษา

พิษณุโลกเป็นจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางด้านการศึกษาของภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วยสถาบันการศึกษา ตั้งแต่ระดับอนุบาล ถึงระดับอุดมศึกษา

สถานศึกษาในเขตเทศบาลมีดังนี้

- สังกัด กรมสามัญศึกษา	4 แห่ง
- สังกัด สปจ.	6 แห่ง
- สังกัด เทศบาล	5 แห่ง
- สังกัด เอกชน	13 แห่ง
- สังกัด กรมอาชีวศึกษา	2 แห่ง
- สังกัด กรมการฝึกหัดครู	1 แห่ง
- สังกัด ทบวงมหาวิทยาลัย	1 แห่ง
- สังกัด กระทรวงสาธารณสุข	1 แห่ง

จึงทำให้มีนักเรียนนักศึกษาจากต่างอำเภอและจังหวัดใกล้เคียงเดินทางเข้ามาศึกษาต่อในจังหวัดพิษณุโลกมากมาย

3.4 การศาสนา

ในเขตเทศบาลมีสถานที่สำคัญทางศาสนา แยกเป็น

วัด	16	แห่ง
โบสถ์คริสต์	3	แห่ง
มัสยิด	1	แห่ง
ปูชนียสถานที่สำคัญ	4	แห่ง

ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 99.71 นอกนั้นนับถือศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม

นอกจากนี้พิษณุโลกยังมีพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองคือ พระพุทธชินราช ประดิษฐานอยู่ที่ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ (วัดใหญ่) ซึ่งเป็นที่สักการะบูชาของประชาชนทั่วไป

3.5 วัฒนธรรมประเพณี

จังหวัดพิษณุโลกมีวัฒนธรรมประเพณีส่วนใหญ่คล้ายกับทางภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากเป็นจังหวัดที่จัดอยู่ในภาคกลาง ตามการแบ่งทางภูมิศาสตร์ และจัดอยู่ในภาคเหนือตามการแบ่งเขตการปกครอง นอกจากนั้นในอดีตของจังหวัดพิษณุโลก ยังมี การติดต่อสัมพันธ์กับประชาชนที่อาศัยอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือไว้ด้วยกัน และยังมีวัฒนธรรมประเพณี และการละเล่นที่เป็นเอกลักษณ์ของตนด้วย

ประเพณีที่สำคัญได้แก่ ประเพณีสงกรานต์พระพุทธรูปชินราช ประเพณีการแข่งขัน เรือยาว ประเพณีมัสการพระพุทธรูปชินราช ประเพณีปักธงผ้าขาวของชาวนครไทย

การละเล่นพื้นบ้าน ได้แก่ การเล่นมั้งกละ รำวงฮินเลเล การเล่นขอฝน การละเล่นดังกล่าวส่วนใหญ่จะเป็นประเพณีของชาวนครไทย

4. สภาพด้านการเมืองการบริหาร

4.1 การบริหารงานของเทศบาลเมืองพิษณุโลก

- การแบ่งส่วนบริหาร

เทศบาลแบ่งส่วนการบริหารออกเป็น

1. สำนักปลัดเทศบาล
2. กองคลัง

การละเล่นพื้นบ้าน ได้แก่ การเล่นม้งกละ รำวงฮินเลเล การเล่นขอฝน
การละเล่นดังกล่าวส่วนใหญ่จะเป็นประเพณีของชาวชนบท

4. สภาพด้านการเมืองการบริหาร

4.1 การบริหารงานของเทศบาลเมืองพิษณุโลก

- การแบ่งส่วนบริหาร

เทศบาลแบ่งส่วนการบริหารออกเป็น

1. สำนักปลัดเทศบาล
2. กองคลัง
3. กองช่าง
4. กองสาธารณสุข
5. กองการประปา
6. กองการศึกษา

การบริหารงานมีคณะเทศมนตรี โดยนายกเทศมนตรีและเทศมนตรี เป็นผู้บริหารงาน
ด้านนโยบายของเทศบาลและเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด มีปลัดเทศบาลและรองปลัดเทศบาลเป็น
ผู้บังคับบัญชาของพนักงานประจำ รวมทั้งควบคุมดูแลการปฏิบัติราชการให้เป็นไปตามระเบียบ

- อัตรากำลังพนักงานเทศบาลเมืองพิษณุโลก

จำนวนพนักงานเทศบาลทั้งสิ้น 181 คน แยกเป็น

ระดับ 8	2	คน
ระดับ 7	6	คน
ระดับ 6	3	คน
ระดับ 5	11	คน
ระดับ 4	27	คน
ระดับ 3	43	คน
ระดับ 2	23	คน
ระดับ 1	60	คน
พนักงานวิสามัญ	6	คน
พนักงานครู	102	คน

ลูกจ้างประจำ	363	คน
ลูกจ้างชั่วคราว	283	คน

4.2 การคลังของเทศบาล

เทศบาลมีรายได้จากภาษีอากร ค่าธรรมเนียม ค่าปรับและใบอนุญาต รายได้จากทรัพย์สิน รายได้จากสาธารณูปโภค และเทศพาณิชย์ รวมทั้งเงินอุดหนุนจากรัฐบาล ซึ่งมาจากภาษีอากรบางประเภท เทศบาลจะเป็นผู้จัดเก็บเอง ได้แก่ ภาษีโรงเรือน ภาษีบำรุงท้องที่ และภาษีป้าย ภาษีอื่นนอกจากเงินที่รัฐบาลจัดสรรให้

ตารางเปรียบเทียบรายรับ-รายจ่ายของเทศบาล (ปี พ.ศ. 2524-2528)

ประเภท	2524	2525	2526	2527
รายรับทั้งสิ้น	40,803,712.57	46,361,290.14	50,446,927.73	48,799,275.68
รายจ่ายทั้งสิ้น	36,460,909.66	45,145,897.21	40,468,676.45	47,553,499.98

ประเภท	2528
รายรับทั้งสิ้น	50,338,569
รายจ่ายทั้งสิ้น	49,299,581

ตารางเปรียบเทียบรายรับ-รายจ่ายของเทศพาณิชย์

กองการประปา

ประเภท	2524	2525	2526	2527
รายรับทั้งสิ้น	28,312,683	14,879,810.50	16,172,706.89	14,628,771.60
รายจ่ายทั้งสิ้น	26,386,794.21	12,757,884.88	15,170,128.46	13,649,359.69

ประเภท	2528
รายรับทั้งสิ้น	14,727,269.50
รายจ่ายทั้งสิ้น	13,433,983.23

ตารางเปรียบเทียบรายรับ-รายจ่ายของเทศบาลชัย

สถานธนาบาล 1

ประเภท	2524	2525	2526	2527
รายรับทั้งสิ้น	2,205,692.82	2,475,679.43	2,584,268.84	2,643,610.42
รายจ่ายทั้งสิ้น	702,824.11	761,343.86	726,562.71	650,258.67

ประเภท	2528
รายรับทั้งสิ้น	3,006,507.53
รายจ่ายทั้งสิ้น	684,161.38

ตารางเปรียบเทียบรายรับ-รายจ่ายของเทศบาลชัย

สถานธนาบาล 2

ประเภท	2526	2527	2528
รายรับทั้งสิ้น	26,953.59	410,907.93	700,400.97
รายจ่ายทั้งสิ้น	102,415.37	382,038.27	458,864.31

4.3 การเมืองท้องถิ่น

การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล

(ปี 2527-2528)

ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง	มาใช้สิทธิร้อยละ	บัตรเสีย	บัตรเสียร้อยละ	ผู้สมัคร	หน่วยเลือกตั้ง	หมายเหตุ
32,828	13,292	39.91	2,107	15.35	55	31	เลือกตั้งใหญ่
32,648	2,178	6.67	98	4.49	-		เลือกตั้งซ่อม
43,500	-	-	-	-	-	35	เลือกตั้งใหญ่
43,500	4,178	8.60	139	3.72	-	43	เลือกตั้งซ่อม
48,002	5,864	12.22	631	3.94	7	43	เลือกตั้งซ่อม
47,457	11,601	24.45	557	4.40	14	43	เลือกตั้งซ่อม
49,910	18,158	36.38	2,013	11.09	42	43	เลือกตั้งใหญ่

- การมาใช้สิทธิเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีจำนวนน้อย ประมาณ 30-40 เปอร์เซ็นต์ เห็นได้แม้ว่าจะเป็นการเลือกตั้งของประชาชนผู้อยู่อาศัยในเขตเมือง (เทศบาล) หรือแหล่งความเจริญ
- การเลือกตั้งครั้งใหญ่จะมีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่าการเลือกตั้งซ่อม
- จำนวนบัตรเสียมีเปอร์เซ็นต์เฉลี่ยประมาณร้อยละ 3-6 ซึ่งผันแปรตามจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งครั้งใหญ่และเลือกตั้งซ่อม¹

¹ ข้อมูลจากฝ่ายวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักปลัดเทศบาลเมืองพิษณุโลก แผนพัฒนาเทศบาลเมืองพิษณุโลก ระยะปานกลาง ปี 2530-2534 หน้า 7-14.

การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองพิษณุโลก ปี 2528

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเมื่อปี พ.ศ. 2523 เป็นการแข่งขันกันระหว่างกลุ่มผู้สมัคร 2 กลุ่มเป็นหลัก คือ กลุ่มมิตรประชาชน โดยมี คุณวิรัตน์ คลศรีชัย เป็นหัวหน้ากับกลุ่มลูกนเรศวร โดยมี คุณมานะ เอี่ยมสกุล กับ คุณอนันต์ สุขโรจน์ เป็นหัวหน้าทีม โดยทีมคุณวิรัตน์ คลศรีชัย ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากคนจีนโดยทั่วไปเป็นฝ่ายชนะ ทีมลูกนเรศวร โดยได้รับเลือกจำนวนทั้ง 18 คน บริหารงานเทศบาลมาจนครบวาระในปี 2528

การเลือกตั้งปี 2528 มีผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมด 42 คน เป็นผู้สมัครสังกัดกลุ่มจุฬามณี จำนวน 18 คน สังกัดกลุ่มวังจันทร์ จำนวน 18 คน ที่เหลืออีก 6 คน เป็นผู้สมัครอิสระในการเลือกตั้งสมาชิกเทศบาลในครั้งนี้ ทีมผู้สมัครจากทีมจุฬามณีส่วนหนึ่งก็มาจากทีมมิตรประชาชน ยิ่งเช่นเดียวกันทีมวังจันทร์ผู้สมัครส่วนหนึ่งก็มาจากทีมลูกนเรศวร (รายละเอียดประมวลไว้ในบทที่ 4) จึงเป็นลักษณะของการแข่งขันกันอย่างต่อเนืองมา ซึ่งก็มีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มมิตรประชาชนและกลุ่มลูกนเรศวรในอดีต กลุ่มจุฬามณีซึ่งมี คุณสุวรรณ อุบลเจริญ เป็นหัวหน้าได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มชาวจีนส่วนใหญ่เป็นหลัก โดยมีประชาชนทั่วไปส่วนหนึ่งสนับสนุนในขณะที่กลุ่มวังจันทร์มี คุณกิตติ คุณะเกษม เป็นหัวหน้า ได้รับการสนับสนุนจากชาวไทยรอบนอกเป็นหลัก โดยมีชาวจีนกลุ่มหนึ่งให้การสนับสนุนมีจำนวนใกล้เคียงกันมาก ทำให้การหาเสียงจึงเต็มไปด้วยความกระตือรือร้นเป็นอย่างมากเพื่อช่วงชิงความได้เปรียบซึ่งกันและกัน²

ในการหาเสียงของกลุ่มจุฬามณี เน้นอยู่ที่การใช้การหาเสียงไปตามบ้านมากกว่าที่จะเปิดอภิปรายหาเสียงตามที่ชุมชนโดยเฉพาะใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวและการแจกใบปลิว การใช้โปสเตอร์โดยมีจุดหลักอยู่ในเขตชุมชนและตระเวนไปในเขตรอบนอกทั่วไป การหาเสียงใช้สมัครพรรคพวกช่วยประชาสัมพันธ์อย่างเต็มที่ คุณ "บี" สมาชิกสภาเทศบาล ได้เล่ารายละเอียดให้ฟังว่า

"...ทีมจุฬามณี เราไม่ห่วงเสียงในเมืองมากนัก เพราะได้รับการสนับสนุนจากพรรคพวกเพื่อนฝูงกันอย่างเต็มที่แน่นอน เพราะพวกจาดกลางกันไว้ก่อนแล้ว การหาเสียงของเราจะใช้วิธีบอกต่อกันให้พวกกันช่วยเหลือกันมากกว่าอย่างอื่น โดยเฉพาะที่คุ้นเคยกัน ส่วนการหาเสียงอื่น ๆ ก็พยายามใช้กับพื้นที่ที่เราไม่คุ้นเคย แต่เราจะใช้คนของเราที่รู้จักช่วยหาเสียงให้..."³

²จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยในช่วงเดือนกรกฎาคม 2528

³จากการสัมภาษณ์ คุณ "บี" สมาชิกสภาเทศบาล เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2529 โดย นายบรรณ พุกจันทร์

การหาเสียงของทีมนุฟามดีจึงมีลักษณะใช้ความรู้จักสัมพันธ์กันมากกว่าอย่างอื่น และใช้การหาเสียงเป็นการส่วนตัวมากกว่าที่จะใช้วิธีการเปิดแถลงนโยบายในที่ชุมชน เพื่อให้ประชาชนสนใจเพื่อขอรับการสนับสนุนคะแนนเสียงและการใช้นโยบายในการหาเสียง จึงมีน้อยมากเนื่องจากเน้นการหาเสียงเป็นการส่วนตัวจึงไม่จำเป็นต้องแถลงนโยบายหรือพูดจากันมาก ใช้การรู้จักและเชื่อถือในตัวบุคคล นโยบายของกลุ่มนูฟามดีที่สำคัญประกอบด้วย

1. ขยายเขตเทศบาล
2. จัดวางผังเมืองรวมครอบคลุมทั้งเขตเทศบาลและบริเวณรอบ ๆ
3. ป้องกันและกำจัดการบุกรุกที่สาธารณะ
4. ก่อสร้าง ปรับปรุงถนน และทางเท้าที่ชำรุดทรุดโทรมให้อยู่ในสภาพใช้งานได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะปรับปรุงถนนสายสำคัญให้เป็นถนนคอนกรีตและราดยาง
5. ปรับปรุงที่ดินสาธารณะให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชน
6. จัดหาและปรับปรุงสถานที่สำหรับการค้าขาย
7. สนับสนุนส่งเสริมและให้ความสะดวกในการลงทุนการค้าและอุตสาหกรรม
8. ปรับปรุงการเรียนการสอนอาคารสถานที่ของโรงเรียนเทศบาล
9. ส่งเสริมการเล่นกีฬาและการออกกำลังกาย
10. การให้บริการด้านสาธารณสุข
11. ควบคุมและกำจัดมลภาวะ
12. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน
13. ให้ประชาชนเข้าร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่น
14. พัฒนารายได้ของเทศบาล
15. สนับสนุนส่งเสริมและเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของพนักงาน
16. ปรับปรุงที่ทำงานและเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน⁴

⁴ จากข้อมูลเอกสารของกลุ่มนูฟามดีที่แจกจ่ายเมื่อเดือนกรกฎาคม 2528

ซึ่งต่อมาก็เป็นนโยบายของเทศบาลที่ใช้ในการบริหารมาตลอด คุณ "ซี" สมาชิกกลุ่ม
จุฬามณี ได้ให้สัมภาษณ์ว่า

"...นโยบายของเราเป็นหลักกว้าง ๆ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานโดยมุ่ง
ให้ประชาชนได้รับประโยชน์ส่วนใหญ่ ความจริงแล้วก็เป็นอำนาจหน้าที่ที่เทศบาลจะต้องทำ
อยู่แล้วตามกฎหมาย แต่เราก็ต้องมีจุดยืนให้ประชาชนทราบ ถึงแม้ว่าในการหาเสียงนโยบาย
จะไม่เน้นหนักเป็นเพียงส่วนประกอบเท่านั้น..."⁵

กลุ่มวังจันทร์ ซึ่งเป็นกลุ่มการเมืองอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล
และเป็นกลุ่มคู่แข่งที่สำคัญของกลุ่มจุฬามณีและมีแนวทางการหาเสียงที่ชัดเจน โดย คุณ "แชด"
สมาชิกกลุ่มวังจันทร์ ได้เล่าให้ฟังว่า

"...กลุ่มวังจันทร์มีนโยบายหลักในการส่งเสริมการทำมาหากินเป็นอันดับแรก ส่วนเรื่องอื่น ๆ
เป็นเรื่องรอง ๆ ไป เพราะตามกฎหมายของเทศบาลถ้าปฏิบัติได้หมดแล้ว ประชาชนก็สบายแล้ว
การหาเสียงของเราเราทำทุกรูปแบบเพราะเรารู้ว่าฐานเสียงและกำลังเงินเราสู้เขาไม่ได้
ทั้งการแจกใบปลิว ใช้ความสัมพันธ์เปิดอภิปราย ใช้ผู้แทนไปยังชุมชนต่าง ๆ ไปช่วยในการหา
เสียงโดยเฉพาะผู้ที่มีชื่อเสียงรู้จักในดินนั้น เราพยายามปิดจุดอ่อนของเราตามเขตเมืองก็ได้
ผลพอสมควร..."⁶

การหาเสียงของกลุ่มวังจันทร์ก็มีแนวทางคล้ายกลุ่มจุฬามณีคือ ไม่เน้นนโยบายมากนัก
แต่พยายามใช้วิธีการต่าง ๆ ประชาสัมพันธ์กลุ่มวังจันทร์ให้ได้รับทราบ ได้แก่ วิธีใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว
การใช้อุปกรณ์หาเสียง เช่น โปสเตอร์ ใบปลิว และการอภิปรายควบคู่กันไป โดยเน้นจุดหนักอยู่ที่กลุ่ม
คนจีนในเขตชุมชนเมือง เนื่องจากบริเวณเขตเมืองเป็นฐานเสียงที่สำคัญของกลุ่มจุฬามณี นโยบายโดย
ทั่วไปของกลุ่มวังจันทร์ที่รวบรวมได้ประกอบด้วย

1. ส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎรอย่างกว้างขวาง
2. นโยบายด้านการสาธารณสุข
3. นโยบายด้านการส่งเสริมปรับปรุงการศึกษา

⁵จากการสัมภาษณ์ คุณ "ซี" สมาชิกสภาเทศบาล เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2529 โดย
นายทรงพล พุกจันทร์

⁶จากการสัมภาษณ์ คุณ "แชด" สมาชิกสภาเทศบาล เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2529 โดย
นายทรงพล พุกจันทร์

4. ปรับปรุงสิ่งสาธารณูปโภคให้ทั่วถึง
5. ส่งเสริมด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
6. ส่งเสริมด้านศิลปะและวัฒนธรรมตลอดจนการท่องเที่ยว
7. ปรับปรุงบุคลากรและเครื่องใช้ของเทศบาล
8. นำที่กินสาธารณะมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่
9. เน้นนโยบายด้านความสะอาดและมลภาวะที่เป็นพิษ
10. พัฒนารายได้ของเทศบาลให้ดีขึ้น
11. ให้ประชาชนมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวาง⁷

จะพบในแนวนโยบายของทั้งกลุ่มจุฬามณีและกลุ่มวังจันทร์ ไม่ได้มีความแตกต่างกันในรายละเอียดของเนื้อหาแต่อย่างใด และในทางปฏิบัติแล้ว ส่วนใหญ่ที่เป็นอำนาจหน้าที่ของเทศบาลเมือง ซึ่งตามกฎหมายต้องปฏิบัติอยู่แล้ว ดังนั้นการที่จะเป็นผู้ชนะในการเลือกตั้งได้จึงขึ้นอยู่กับการใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวและพรรคพวกสร้างความประทับใจให้กับประชาชนได้อย่างไร รวมถึงการใช้วิธีการที่ผิดกฎหมาย เช่น การใช้เงินแจก เป็นต้น

การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล

จังหวัดพิษณุโลก

การเลือกตั้งทั่วไปกำหนดให้มีขึ้นในวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2528 ในการลงแข่งขันรับการเลือกตั้งมีดังนี้

1. จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	49,910 คน
2. จำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง	18,159 คน
3. จำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งคิดเป็นร้อยละ	36.38%
4. จำนวนบัตรเสีย	2,013 บัตร
5. บัตรเสียคิดเป็นร้อยละ	11.09%
6. จำนวนผู้มาแสดงตนขอใช้สิทธิแต่ไม่ลงคะแนน - คน	
7. คะแนนของผู้สมัครแต่ละคนเรียงตามลำดับ คือ	

⁷จากการสัมภาษณ์ คุณ "แซด" สมาชิกสภาเทศบาล วันเวลาเดียวกัน

ลำดับที่	1	นายสุวรรณ อุดลเจริญ	ได้	7,967	คะแนน	สังกัดกลุ่ม	จุฬามณี
"	2	นายสุรชัย พงษ์เจริญ	ได้	7,809	"	"	"
"	3	นายธวัชชัย สิงห์สง่า	ได้	7,732	"	"	"
"	4	นายมานิตย์ ศรีลัมภ์	ได้	7,654	"	"	"
"	5	นายสุรพันธ์ เจริญผล	ได้	7,851	"	"	"
"	6	นายทรงวุฒิ พิทักษ์สุธีพงษ์	ได้	7,486	"	"	"
"	7	ก.ต.เฉลิม ฤทธิมัน	ได้	7,416	"	"	"
"	8	นายไพโชติ เเงารังษี	ได้	7,274	"	"	"
"	9	นายชูชัย คีไพบูลย์	ได้	7,248	"	"	"
"	10	นางปัทมา แยมสอาด	ได้	6,862	"	"	"
"	11	นายกิตติ คุณะเกษม	ได้	6,650	"	"	วังจันทร์
"	12	นายสุภชัย เกิดพันธุ์	ได้	6,590	"	"	จุฬามณี
"	13	นายสุริยะ อินทรทัศน์	ได้	6,573	"	"	"
"	14	นายวิโรจน์ ผาติรงค์วิวัฒน์	ได้	6,544	"	"	"
"	15	นายวีระ บุณนาค	ได้	6,529	"	"	"
"	16	นายอนุกุล จิตก่าเหนิก เทศมนตรี	ได้	6,349	"	"	"
"	17	นายสมจิต บุญจัน	ได้	6,307	"	"	"
"	18	นายพีระเดช ยันพงษ์กุล	ได้	6,097	"	"	"
"	19	นายสุคใจ มีศาสตร์	ได้	6,037	"	"	"
"	20	นายเฉลิมศักดิ์ นุชนารถ	ได้	6,001	"	"	วังจันทร์
"	21	ว่าที่ร้อยตรี เตชา ปัทมสิริวัฒน์	ได้	5,943	"	"	"
"	22	นายสุรพงษ์ เจริญผล	ได้	5,937	"	"	"
"	23	นายสุธรรม ปาเฉย	ได้	5,788	"	"	"
"	24	พ.จ.อ.ปรีชา ตรีสุวรรณ	ได้	5,724	"	"	"
"	25	นายวิเศษ วชิราศรีสิริกุล	ได้	5,692	"	"	"
"	26	นายวิชัย ศรีวันที่ยกุล	ได้	5,652	"	"	"
"	27	นายณรงค์ฤทธิ์ เมธาธีระนันท์	ได้	5,588	"	"	"
"	28	นางสาว โยเรคาน บุญคาน	ได้	5,337	"	"	"
"	29	นายสนธิชัย สนธิศักดิ์โยธิน	ได้	5,253	"	"	"

ลำดับที่	30	นายสมชัย ชิวสิทธิ์รุ่งเรือง	ได้	5,243	คะแนน	สังกัดกลุ่ม	วังจันทร์
"	31	นายประคิษฐ์ ศรีลัมภ์	ได้	5,242	"	"	"
"	32	นายวิศาล ศิริวิฑิตการ	ได้	5,040	"	"	"
"	33	นายชาญชัย ทองน้อย	ได้	4,817	"	"	"
"	34	นายพานิช ไทยคี	ได้	4,807	"	"	"
"	35	นายสันติ กิตติจารุรักษ์	ได้	4,726	"	"	"
"	36	พ.ต.ประเทือง อินทร์อ่ำ	ได้	4,664	"	"	"
"	37	นางนันทวรรณ คำนโพบูลย์	ได้	4,364	"	"	อิสระ
"	38	นายเสวกร เวชสุวรรณค์	ได้	3,523	"	"	"
"	39	จ.ส.ต.พิเศษ มหานีรานนท์	ได้	2,859	"	"	"
"	40	นายสง่า เหล็กคำ	ได้	2,723	"	"	"
"	41	นายมนตรี มณีรุ่ง	ได้	2,376	"	"	"
"	42	นายสมชาย สรรพานิช	ได้	2,285	"	"	" ⁸

ศูนย์วิทยพัชการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁸ ข้อมูลจากเอกสารทะเบียนประวัติและรายงานผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล
พิษณุโลก ที่ พล.5210/5245 ลงวันที่ 28 กรกฎาคม 2528

ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาล

	อายุ	ความรู้	อาชีพ	คะแนนที่ได้รับ
1. นายสุวรรณ	55	มัธยมตอนปลาย	อุตสาหกรรม	7,967
2. นายสุรัชย์	48	ปริญญาโททางการศึกษา	ครู ค้ำขาย	7,809
3. นายรัชชัย	44	น.บ.	นายความ	7,732
4. นายมานิตย์	41	กศ.บ.	ครูโรงเรียนเอกชน	7,654
5. นายสุพันธ์	45	เตรียมอุดมศึกษา	ค้ำขาย	7,581
6. นายทรงวุฒิ	38	มศ.5	ค้ำขาย	7,486
7. ต.ต.เฉลิม	55	ม.6	ข้าราชการบ้านนาญ	7,416
8. นายไพฑิตี	34	อนุปริญญา	ค้ำขาย	7,274
9. นายชูชัย	30	ปวส.	ค้ำขาย	7,248
10. นางปัทมา	55	ป.4	ค้ำขาย	6,862
11. นายกิตติ	42	น.บ.	นายความ	6,650
12. นายศุภชัย	64	ม.6	ข้าราชการบ้านนาญ	6,590
13. นายสุริยะ	34	น.บ.	นายความ	6,573
14. นายวิโรจน์	30	ส.ส.บ.	ธุรกิจ	6,544
15. นายวีระ	41	ม.6	ธุรกิจ	6,522
16. นายอนุกุล	48	ปวช.	ธุรกิจ	6,349
17. นายสมจิต	42	ม.2	อาสาสมัครรักษาดินแดน	6,307
18. นายพีระเดช	31	น.บ.	ธุรกิจ	6,097

ข้อมูลจากเอกสารทะเบียนประวัติและรายงานผลการเลือกตั้งเทศบาลเมืองพิษณุโลก ที่ พด 5201/5245 ลงวันที่ 28 กรกฎาคม 2528

คณะเทศมนตรีและสภาเทศบาลเมืองพิษณุโลก ปี 2528 ภายหลังการเลือกตั้งสมาชิก
สภาเทศบาล ประกอบด้วย

1. นายสุวรรณ	อุบลเจริญ	นายกเทศมนตรี
2. นายสุรชัย	พงษ์เจริญ	เทศมนตรี
3. นายสุรพันธ์	เจริญผล	เทศมนตรี
4. นายอนุกุล	จิตกำเนิก	เทศมนตรี
5. นายธวัชชัย	สิงห์สง่า	ประธานสภาเทศบาล
6. นางปัทมา	แย้มสอาด	รองประธานสภาเทศบาล
7. นายมานิตย์	ศรีลัมพ์	สมาชิกสภาเทศบาล
8. นายทรงวุฒิ	พิทักษ์สุธีพงษ์	สมาชิกสภาเทศบาล
9. ค.ต.เฉลิม	ฤทธิ์มัน	สมาชิกสภาเทศบาล
10. นายไพโชติ	เงารังษี	สมาชิกสภาเทศบาล
11. นายชูชัย	ดีไพบูลย์	สมาชิกสภาเทศบาล
12. นายกิตติ	คุณะเกษม	สมาชิกสภาเทศบาล
13. นายศุภชัย	เกิดพันธ์	สมาชิกสภาเทศบาล
14. นายสุริยะ	อินทรทัศน์	สมาชิกสภาเทศบาล
15. นายวีระ	บุญนาค	สมาชิกสภาเทศบาล
16. นายวิโรจน์	ผาติรงค์วิวัฒน์	สมาชิกสภาเทศบาล
17. นายสมจิต	บุญจีน	สมาชิกสภาเทศบาล
18. นายพีระเดช	ฮันพงษ์กุล	สมาชิกสภาเทศบาล

หมายเหตุ มี นายกิตติ คุณะเกษม สังกัดกลุ่มวังจันทร์ นอกนั้นทั้งหมดสังกัดกลุ่มจุฬามณี
รายละเอียดคะแนนผู้สมัครในแต่ละหน่วยเลือกตั้งดูในภาคผนวก ง.

สมาคมจีนในประเทศไทย และสมาคมจีน จังหวัดพิษณุโลก

สมาคมจีนในประเทศไทย

ชาวจีนเป็นชุมชนที่กระจุกกระจายอยู่ทั่วไปในสังคมโลก ในประเทศไทยมีชุมชนจีนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในเขตเมืองที่เจริญ ชาวจีนเหล่านี้ส่วนมากก็เป็นกลุ่มชาวจีนที่ได้รับสัญชาติไทยแล้ว และเป็นกลุ่มชาวจีนที่มีลักษณะผสมกลมกลืนกับวัฒนธรรมของสังคมไทยได้เป็นอย่างดี

กลุ่มชาวจีนที่เข้ามาในประเทศไทย วิคเตอร์ เพอร์เซลล์ (Victor Purcell) ได้ศึกษาและสรุปเป็นประเด็นที่สำคัญไว้ คือ

1. การขยายกิจการค้าในรัชกาลที่สอง
2. ความไม่สงบในประเทศจีน
3. การกีดกันชาวจีนในคาบสมุทรอินโดจีน⁹

การอพยพเข้ามาของชาวจีนในช่วงแรกจะเป็นชาวจีนเพศชาย เนื่องจากสภาพการเดินทางที่ยากลำบาก และการทำงานในช่วงแรกจะเป็นการใช้แรงงานในลักษณะของกรรมกร ดังนั้นเมื่อชาวจีนเหล่านั้นสร้างฐานะของตัวเองดีขึ้น จึงมีการสมรสกับหญิงไทยเป็นจำนวนมาก ทำให้การประสานกลมกลืนทางวัฒนธรรมไปได้อย่างรวดเร็วจากการเพิ่มจำนวนของลูกหลานจีนที่มากขึ้น

สภาพทางสังคมของชาวจีนในประเทศไทย ถึงแม้จะมีการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมกับคนไทยเป็นอย่างมาก แต่สังคมของชุมชนจีนก็ยังมีแบบฉบับที่เป็นของตนเอง ตามประเพณีที่ปฏิบัติกันในประเทศจีนสมัยก่อน ได้แก่ การนับถือผู้ใหญ่ ผู้เฒ่า การที่สามีเป็นหัวหน้าครอบครัวอย่างเด็ดขาด พ่อแม่ บรรพบุรุษได้รับการนับถืออย่างคึงขั้วชีวิต บุตรชายจะเป็นผู้ได้รับมรดกมากกว่า ผู้หญิงจะมีฐานะค้อยกว่าผู้ชายในครอบครัว และคุณค่าทางสังคมที่มีลักษณะเฉพาะของชาวจีน เป็นสิ่งที่ชาวจีนโห้หะเลี่ยมกันอย่างเหนียวแน่น และสามารถยังคงอยู่ได้ดีในสภาพแวดล้อมของต่างดาว ทำให้การ

⁹Vic Purcell. Chinese in Southeast Asia. P. 101 อ้างถึงใน พลภูล อังกินันท์ "บทบาทชาวจีนในประเทศไทย รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว" ปรินทูนานิพนธ์วิทยาลัยวิชาการศึกษา, 2514, หน้า 28.

รวมกลุ่มของชาวจีนโพ้นทะเลจะมีความเข้มข้นสูง¹⁰ ประกอบกับชาวจีนมีอุปนิสัยทางการค้าที่แท้จริง ทำให้ชาวจีนในประเทศไทยสามารถควบคุมอำนาจทางเศรษฐกิจไว้ได้เกือบทั้งหมด เพราะคนไทยมีนิสัยชอบทำการเกษตรและรับราชการ¹¹

จากสภาพสังคมดังกล่าว ทำให้การรวมกลุ่มของชาวจีนซึ่งมีพลังทางเศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง และการรวมกลุ่มที่มีความเข้มข้นสูง มีประวัติยาวนาน ก่อให้เกิดเป็นกลุ่มที่มีพลังทางการเมืองที่มีความสำคัญมากในรูปของสมาคมที่ช่วยกันทางเศรษฐกิจ

สมาคมจีนในระยะแรกเริ่ม มีลักษณะที่ไม่เปิดเผย คือ เป็นสมาคมลับ โดยที่สมาคมลับจีนในประเทศไทย ปรากฏมีขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว สมัยนั้นเรียกกันว่า "คิ้วเฮี้ย" (แปลว่า "ฟ้าใหญ่" หรือ "หัวหน้าใหญ่" ไทยเอามาเรียกเป็นนามสมาคม) มูลเหตุเนื่องมาจากตั้งแต่ พ.ศ. 2382 เป็นต้นมา รัฐบาลสั่งกวาดขันการจับฝิ่นมากขึ้นกว่าเดิม ทำให้ชาวจีนผู้ลักลอบทำการค้าฝิ่นมานานแล้วเอาฝิ่นซุกซ่อนในเรือสำเภาเข้ามาในกรุงเทพฯ ไม่ได้สะดวกดังแต่ก่อน จึงทำการชักชวนพวกจีนที่ตั้งหลักแหล่งอยู่ตามหัวเมืองชายทะเลให้เป็นลูกช่วยรับฝิ่นขึ้นจากเรือสำเภาตามชายทะเล แล้วลอบส่งเข้ามาจำหน่ายในกรุงเทพฯ การที่ทำดังนั้นต้องลักลอบซ่อนเร้นและต้องมีสมัครพรรคพวกที่ไว้วางใจช่วยกันทุกกระยะทาง จึงมีการตั้ง "คิ้วเฮี้ย" ขึ้นสำหรับค้าฝิ่น¹²

¹⁰Richard J. Coughlin. Double Identity: The Chinese in Modern Thailand (Hong Kong: Cathay Press, 1960) P. 67. อ้างถึงใน ยุพเรศ มิลลิแกน, "บทบาทของชาวจีนในประเทศไทย" วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง 2510, หน้า 42.

¹¹ยุพเรศ มิลลิแกน. "บทบาทชาวจีนในประเทศไทย" วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง 2510, หน้า 145-146.

¹²สมเด็จพระยาคำรงราชานุภาพ พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 5 (พระนคร : โรงพิมพ์จำลองศิลป์ 2493), หน้า 390 อ้างถึงใน ยุพเรศ มิลลิแกน เรื่องเดิม หน้า 125.

สมาคมลับจีนได้มีการพัฒนาขึ้นเป็นลำดับ มีการต่อสู้ป้องกันการโจมตีจากเจ้าหน้าที่บ้านเมืองเป็นครั้งคราว บางสมัยก็ถูกทำลายล้างอย่างราบคาบ แต่ก็สามารถสืบต่อมาได้ภายใต้ระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และได้มีการขยายตัวไปอย่างกว้างขวางในหมู่ชาวจีนในกรุงเทพฯ และหัวเมืองใหญ่ ๆ ที่มีชุมชนการค้า อันเป็นแหล่งที่มีชาวจีนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก สมาคมลับจีนได้แปรรูปเป็นกลุ่มที่ถูกต้องตามกฎหมาย ภายหลังจากประกาศใช้พระราชบัญญัติสมาคม พ.ศ. 2457¹³ แต่ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมจากราชการอย่างเคร่งครัด

ในระยะเวลาต่อมา ภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการเมืองการปกครองในปี พ.ศ. 2475 สมาคมจีนต่าง ๆ ได้รับการมองว่าเป็นแหล่งทุนของบรรดานักการเมืองต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการทหาร ตำรวจ หรือนักการเมืองจากกลุ่มการเมืองอื่น ๆ เนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจของคนจีน คนจีนจึง "เล่นการเมือง" ผ่านกลุ่มการเมืองต่าง ๆ การให้ทุนในทางการเมืองเป็นเรื่องปกติธรรมดา พ่อค้าชาวจีนมักจะเชิญนายทหารชั้นผู้ใหญ่มาเป็นประธานกรรมการ บริษัทการค้าของตน เพื่อเป็นการคุ้มครองกิจการของตน ในขณะที่เดียวกันก็ให้ผลประโยชน์ตอบแทนต่อผู้ที่ตนเชิญมาในรูปของหุ้นลมและเงินตอบแทน

ในลักษณะดังกล่าว ทำให้สมาคมของคนจีนสามารถที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองได้ แต่ในปัจจุบัน คนไทยเชื้อสายจีนสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ และสมาคมจีนยังคงมีบทบาททางการเมืองในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับของการเมืองท้องถิ่น (local Politics) ซึ่งสามารถแยกออกได้ถึงลักษณะของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง 3 ประการ คือ

1. การให้ความสนับสนุนทางการเงิน อุปกรณ์ต่าง ๆ
2. การลงคะแนนเสียง
3. การช่วยเหลือประชาสัมพันธ์ การหาเสียงช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้ง

¹³ "พระราชบัญญัติสมาคม พ.ศ. 2457" ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 31 หน้า 182 ลงวันที่ 29 พฤษภาคม 2457 อ้างถึงใน หวี ธีระวงศ์เสรี อ้างแล้ว หน้า 134.

ลักษณะของการมีส่วนร่วมให้การสนับสนุนนักการเมืองของสมาคมจีนนั้น มักจะเน้นที่ การสนับสนุนตัวบุคคลที่มีความเกี่ยวพันหรือมีความใกล้ชิดกันในทางเครือญาติ และเหตุผลอื่น ๆ โดยไม่เลือกว่าจะต้องสังกัดกลุ่มหรือไม่ก็ตาม การสนับสนุนทางการเงินไม่เป็นที่เปิดเผย ชัดแจ้ง แต่การให้ความสนับสนุนแก่นักการเมืองใด ๆ จะเป็นที่ยอมรับกันในห้องลับ

สมาคมจีนจึงเป็นกลุ่มทางการเมืองในความหมายที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะ ผู้ร่วมให้ความสนับสนุน

ลักษณะของสมาคม

ในด้านโครงสร้างของสมาคมจีน มีโครงสร้างตามแบบองค์การของรัฐบาลจีนคณะชาตินั้นเอง กล่าวคือ มีคณะกรรมการบริหารหรือคณะกรรมการอำนวยการ ซึ่งเลือกตั้งมาจากสมาชิกของสมาคมทั่วไป ซึ่งเป็นระดับชนชั้นนำที่ได้รับการยอมรับ มีคณะกรรมการที่ปรึกษาด้วย ซึ่งทำหน้าที่เลือกประธานและผู้ตรวจสอบบัญชีของสมาคม สมาคมใหญ่ ๆ มีคณะกรรมการหรือแผนกพิเศษ ซึ่งประธานแต่งตั้งขึ้น เพื่อทำงานเฉพาะอย่างได้แก่ เป็นตัวกลางไกล่เกลี่ย ดำเนินกิจการทางการค้า การสวัสดิการ การศึกษา วัฒนธรรม การกีฬา กิจการทางสังคม การเงิน สมาชิกภาพและอื่น ๆ ด้านนโยบายวางโดยคณะกรรมการวางนโยบาย ซึ่งแต่งตั้งขึ้นมีคณะกรรมการบริหารทำหน้าที่ตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ๆ และคณะกรรมการปรึกษาทำหน้าที่ให้คำปรึกษากิจการของสมาคมตามปกติ คณะเจ้าหน้าที่ถาวร ซึ่งมีรายได้ประจำมีผู้จัดการเป็นหัวหน้ารับผิดชอบต่อประธาน และคณะกรรมการ ผู้ได้รับเลือกตั้ง สมาคมส่วนมากจะให้ความช่วยเหลือแบบต่าง ๆ แก่สมาชิก และเก็บค่าธรรมเนียม สมาชิกเป็นรายเดือน ตามปกติจะมีการประชุมใหญ่ปีละครั้ง เพื่อเจ้าหน้าที่จะได้เสนอรายงานของตน สมาคมส่วนมากมีการเลือกตั้ง 2 ปีต่อครั้ง แต่บางสมาคมปีละครั้ง¹⁴

14

G. William Skinner Leadership and Power in the Chinese Community in Thailand (New York: Cornell University Press, 1958), P. 109-110. อ้างถึงใน ยุพเรศ มิลลิแกน เรื่องเดิม หน้า 46.

แบบต่าง ๆ ของสมาคมจีนอาจแยกได้ 4 แบบ ดังต่อไปนี้

1. สมาคมกลุ่มภาษาพูด
2. สมาคมอาชีพและธุรกิจ
3. สมาคมการกุศลและศาสนา
4. สมาคมเชื้อสกุล หรือสมาคมแซ่¹⁵

ความสำคัญของสมาคมจีน นอกจากบริการในการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันอันมีประสิทธิภาพดังกล่าวมาแล้ว สมาคมจีนยังมีความสำคัญในการสร้างมติสาธารณะในชุมชนชาวจีนเป็นอันมาก เรื่องนี้รัฐบาลไทยเองก็ได้ยอมรับนับถือและได้เคยใช้มาแล้วเพื่อประโยชน์ของรัฐบาลไทยในบางโอกาส อาทิเช่น การขอร้องให้สมาคมอาชีพเงินช่วยทำให้พ่อค้าเงินลดราคาขายปลีกสินค้าลง เมื่อปี 2495 ซึ่งปรากฏว่าได้ผลเป็นที่น่าพอใจ นอกจากนั้นสมาคมจีนเหล่านี้เองที่เป็นส่วนทำให้โครงสร้างของเกียรติภูมิและสังคมของชุมชนชาวจีนเจริญเติบโตขึ้น ตำแหน่งที่มีอำนาจในสมาคมจีนใหญ่ ๆ นั้นมักจะให้แก่ผู้ที่ร่ำรวยและมีจิตใจเป็นสาธารณะ ในด้านความสูงต่ำของเกียรติภูมิ หอการค้าเงินนับได้ว่าอยู่ในตำแหน่งสูงสุด ต่อมาก็เป็นสมาคมภาษาพูด สมาคมการกุศล และสมาคมอาชีพอื่น ๆ ส่วนสมาคมแซ่ สมาคมศาสนา และสมาคมทางสังคมแท้ ๆ อยู่ในอันดับต่ำกว่า และมีอิทธิพลโดยตรงต่อกิจการของชุมชนน้อยมาก¹⁶

จะเห็นว่า สมาคมจีนมีลักษณะเป็นกลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มอิทธิพลอย่างชัดเจน เนื่องจากการรวมตัวของคนจีนในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์ที่แน่นอนในการที่จะรักษาประโยชน์ของกันและกัน

¹⁵ยฺฟูเรศ มิลลิแกน, "บทบาทของชาวจีนในประเทศไทย" วิทยานพนธ์ปริญา
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง, 2510, หน้า 47.

¹⁶Richard J. Coughlin, Double Identity: The Chinese in Modern Thailand ... P. 63. อ้างถึงใน ยฺฟูเรศ มิลลิแกน, เรื่องเดิม หน้า 52.

กำเนิดสมาคมจีนจังหวัดพิษณุโลก

ย้อนหลังไปเมื่อ 63 ปีก่อน พ.ศ. 2465 ซึ่งอยู่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในขณะนั้นประเทศไทยยังปกครองด้วยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ชาวจีนที่จากบ้านเกิดเมืองนอนมาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร แห่งพระมหากษัตริย์ไทยยังมีจำนวนไม่มากนัก ชาวจีนต่าง ๆ เหล่านี้ที่อพยพมาสู่ประเทศไทยต่างแยกย้ายกันไปอยู่ ณ ส่วนต่าง ๆ ทั่วประเทศ ยึดอาชีพต่าง ๆ กัน บ้างเป็นกุลี บ้างเป็นเสมียน บ้างเป็นพ่อครัว ฯลฯ ด้วยความมานะอดทน หนักเอาเบาสู้ตามลักษณะนิสัยของคนจีน ทำให้ชาวจีนซึ่งอพยพมาพึ่งพระบรมโพธิสมภารเหล่านี้ หลายคนสามารถก่อสร้างตัวจนเป็นปึกแผ่น คนที่แต่ก่อนเคยเป็นกุลีก็เปลี่ยนฐานะไปเป็นเจ้าของกิจการค้าเล็ก ๆ คนที่เริ่มต้นจากงานเสมียนบางคน ด้วยความรู้อ่านออกเขียนได้บ้าง สามารถรวบรวมเงินทองจนเปิดร้านขายทองได้หลาย ๆ คน เริ่มจะเลิกคิดที่จะเก็บหอมรอมริบเงินโดยหวังจะนำไปใช้ในชีวิตบั้นปลายที่เมืองจีนอย่างที่ เคยตั้งใจไว้ก่อนจะอพยพมาสู่เมืองไทย บางคนก็แต่งงานมีลูกหลานในเมืองไทยนี้เอง ข้าหลาย ๆ คนยังคงลงปลงใจแต่งงานกับสาวชาวไทย มีลูกหลาน ชาวจีนเป็นจำนวนมากหาซื้อที่ดินปลูกร้านค้าลงหลักปักฐานเป็นที่แน่นอน¹⁷ (ในสมัยนั้นชาวจีนสามารถซื้อที่ดินได้)

คุณ "ดี" สมาชิกสมาคมจีน ได้เล่าให้ฟังว่า

"เมื่อคนจีนอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก บางคนก็ประสบความสำเร็จทางด้านอาชีพ บางคนก็ล้มเหลวมาขอความช่วยเหลือจากเพื่อนฝูงกัน เมื่อประชากรคนจีนมีจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ ปัญหาที่ตามมาคือ จึงเกิดแนวความคิดที่จะมารวมกันเพื่อหาทางช่วยเหลือผู้ที่ไม่ประสบความสำเร็จและเป็นการหาสถานที่กลางพบปะสังสรรค์กันในหมู่พ่อค้าคนจีน จึงให้หอณาฬิกาหลังบิมน้ำมันตราดาว ใช้เป็นที่พบปะสังสรรค์ให้การช่วยเหลือผู้ที่มาขอความช่วยเหลือครั้งแรกที่จัดตั้งการบริหารงานก็เป็นแบบกันเอง คือ ตั้งประมาณ 1 คน กรรมการ 4-5 คน มีคนเก็บเงินที่ได้ไว้ 1 คนเท่านั้น เพราะภารกิจก็ไม่มีอะไรมากนัก แต่เมื่อสมาชิกเริ่มเพิ่มมากขึ้น ภารกิจเริ่มมากขึ้น การทำงานเริ่มสลับซับซ้อนมากขึ้น จนสถานที่ไม่เพียงพอประกอบกับจะมีการโยกย้ายป่าช้าจีน บริเวณตรงข้ามวัดท่ามะปรางออกไปอยู่บริเวณถนนสาย...

¹⁷ หนังสือสมาคมจีนจังหวัดพิษณุโลก บทที่ 1 กำเนิดโรงเรียนสินทมิณ สมาคมจีน

"...พิษณุโลก - บึงพระ จึงมีการปรับที่ดินให้เรียบร้อยจัดสร้างสมาคมเงินใหม่ขึ้น มีขนาดใหญ่ ประมาณ ปี พ.ศ. 2498 มีการร่างระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ พร้อมกับจัดรูปคณะกรรมการที่แน่นอนขึ้นมา แต่ก็มีมีการเปลี่ยนแปลงระเบียบข้อบังคับใหม่ให้เหมาะสมอยู่ตลอดเวลาจนปัจจุบันนี้¹⁸ ... เมื่อมีการจดทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมายในปี พ.ศ. 2495 การดำเนินการของสมาคมในช่วงนั้นจึงค่อยเป็นรูปแบบขึ้นมา มีการกำหนดอำนาจหน้าที่และกำหนดขอบเขตของงานที่จะไปทำ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเป็นงานช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่ชาวจีน ในด้านการประกอบอาชีพ การค้า มากกว่าที่จะดำเนินการในเรื่องใด เพราะชาวจีนของจังหวัดพิษณุโลก ในช่วงนั้นยังมีฐานะไม่สู้จะคึกัก จึงมุ่งเรื่องทำมาหากินกันเป็นหลักและก็ช่วยเหลือทางราชการในเรื่องการกุศลบ้าง เป็นหลัก..."¹⁹

ลักษณะโครงสร้างและการบริหารงานโดยทั่วไปของสมาคมเงินจังหวัดพิษณุโลก

สมาคมเงินจังหวัดพิษณุโลก มีที่ตั้งอยู่เลขที่ 226/19 ถนนบรมไตรโลกนาถ อ.เมือง จ.พิษณุโลก ในการจัดตั้งซึ่งระบุไว้ในข้อบังคับของสมาคมนั้น ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ

1. เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างชาวจีนด้วยกัน และแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน
2. ส่งเสริมการศึกษาและส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างชาวจีนและชาวไทย
3. ส่งเสริมให้สมาชิกมีคุณธรรมประจำใจ เพื่อเป็นพลเมืองดี²⁰

คณะกรรมการของสมาคมเงิน ประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารจำนวน 36 คน และมีคณะกรรมการสำรองอีก 5 คน²¹ การเลือกตั้งคณะกรรมการโดยเลือกจากสมาชิกของสมาคมเงิน โดยการสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งในกรณีของผู้อาวุโนามักจะได้รับการ "ยืมตัว" ไว้ โดยบุคคลที่เป็นสมาชิกชั้นนำ หรือคณะกรรมการชุดรักษาการก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง ซึ่งเมื่อเลือกตั้งจำนวนบุคลากรที่จะมาเป็นกรรมการได้แล้ว คณะกรรมการที่ได้รับเลือกตั้งนายกสมาคมเงิน จำนวน 1 คน และ

¹⁸ จากการสัมภาษณ์ คุณ "ดี" สมาชิกสมาคมเงิน จังหวัดพิษณุโลก เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2530 โดย นายบรรณพ พุกจันทร์

¹⁹ จากการสัมภาษณ์ คุณ "ดี" สมาชิกสมาคมเงิน วันเวลาเดียวกัน

²⁰ ข้อบังคับและโครงสร้างสมาคมเงินพิษณุโลก ข้อ 2-3

²¹ ข้อบังคับและโครงสร้างสมาคมเงินพิษณุโลก ข้อ 4

ร่วมปรึกษาหารือในการแบ่งตำแหน่งความรับผิดชอบ โดยเน้นที่ความสำคัญของตำแหน่งกับความอาวุโส โดยมีวาระการดำรงตำแหน่งเป็นระยะเวลา 2 ปี และเมื่อครบวาระแล้วสามารถที่จะได้รับเลือกตั้งใหม่ได้อีก²² การเลือกตั้งกำหนดไว้เป็นประจำ ในวันที่ 18 ของเดือนธันวาคมของปี²³ นอกจากนี้แล้ว คณะกรรมการยังเชิญที่ปรึกษาที่ติดมติดักก็จากผู้อาวุโส หรือผู้ที่ป็นผู้นำของชาวจีน ตามความเหมาะสม คณะกรรมการประกอบด้วยอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. ประชาชนมีหน้าที่เป็นผู้แทนของสมาคม เกี่ยวกับกิจการภายในและภายนอกของสมาคม และจัดประชุมใหญ่คณะกรรมการบริหารปีละอย่างน้อย 2 ครั้ง และประชุมใหญ่สมาชิกหรือผู้แทนสมาชิกปีละ 1 ครั้ง
2. รองประธานมีหน้าที่ช่วยเหลือประธาน
3. เทร็ดปฏิบัติ รับผิดชอบเกี่ยวกับการเงิน รายรับ-รายจ่าย ของสมาคม
4. แผนกศึกษา มีหน้าที่ควบคุมดูแล เรศึกษาของโรงเรียนสิ้นหมิน
5. เลขานุการ (เลขาไทย-เลขาจีน) ช่วยเหลือกิจการของสมาคมและเอกสารต่าง ๆ
6. ปฏิคม มีหน้าที่เกี่ยวกับสมาคม
7. สวัสดิการ จัดการให้ความช่วยเหลือสมาชิก และดูแลกิจการงานสุสานสมาคม
8. นายทะเบียน มีหน้าที่รับสมาชิก
9. แผนกกีฬา มีหน้าที่จัดการกีฬาของสมาคม
10. แผนกไกล่เกลี่ย มีหน้าที่ไกล่เกลี่ยสมาชิกที่มีเรื่องบาดหมางกันอยู่ในขอบเขตที่สามารถจะไกล่เกลี่ยให้สมาชิกจะต้องอยู่ภายใต้กฎหมายที่จะปฏิบัติได้
11. แผนกดนตรี มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดงานในด้านบันเทิงต่าง ๆ ของสมาคม
12. คณะกรรมการตรวจการ มีหน้าที่
  - 12.1 รับผิดชอบตรวจตราสอดส่องกิจการของสมาคมโดยทั่วไป
  - 12.2 ตรวจสอบการบัญชีการเงินของสมาคม²⁴

²² จากการสังเกตการณ์ผู้วิจัยในการเลือกตั้งสมาชิกสมาคมจีนปี 2530

²³ ข้อบังคับและโครงสร้างสมาคมจีนพิชญโลก ข้อ 15

²⁴ ข้อบังคับสมาคมจีน ข้อ 5-6

การบริหารงานประจำ ประกอบด้วย นายกสมาคม รองนายกสมาคม เทร็ดญิก
แผนกการศึกษา เลขานุการ ปฏิคม สวัสดิการ เป็นผู้ดำเนินการ²⁵ โดยมี ผู้จัดการสมาคมจีน
เป็นผู้ประสานงาน และปฏิบัติงานประจำ ณ สำนักงานสมาคมจีน

สมาชิกของสมาคมจีน

สมาชิกของสมาคมจีนมีอยู่ 2 ประเภท ประกอบด้วย

1. สมาชิกที่เป็นร้านค้าหรือครอบครัว เสียค่าบำรุง 300 บาท ตลอดไป
2. สมาชิกที่เป็นบุคคลสามัญตลอดชีพ เสียค่าบำรุง 150 บาท และชำระค่าบำรุง
ปีละ 12 บาท²⁶ (อายุเกิน 20 ปี และมีผู้รับรอง 2 คน)

โดยสมาชิกสมาคมจีนมีหน้าที่ดังนี้

1. จะต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับและวัตถุประสงค์ของทางสมาคม
2. พยายามเผยแพร่เกียรติคุณของทางสมาคม
3. ส่งเสริมงานของทางสมาคม
4. สมาชิกต้องชำระค่าบำรุงสมาคม²⁷

โดยมีสิทธิที่จะได้รับจากทางสมาคม ดังนี้

1. สมาชิกมีสิทธิที่จะเลือกและรับเลือกเป็นคณะกรรมการผู้บริหาร
2. สมาชิกทุกคนมีสิทธิที่จะเสนอความคิดเห็นต่อสมาคม
3. ได้รับสิทธิ
  - 3.1 งานมงคลจะได้รับของที่ระลึก 1 ชุด
  - 3.2 งานฌาปนกิจใช้ในนามสมาคม จัดส่งค่าใช้จ่ายพร้อมทั้งเงินทำบุญ
หนึ่งร้อยบาท โดยมีหนังสือแจ้งให้ทางสมาคมรับรู้ไว้เป็นหลักฐาน²⁸

²⁵ ข้อบังคับสมาคมจีน ข้อ 7

²⁶ ข้อบังคับสมาคมจีน ข้อ 8

²⁷ ข้อบังคับสมาคมจีน ข้อ 9

²⁸ ข้อบังคับสมาคมจีน ข้อ 10

การลาออกของสมาชิก

สมาชิกที่มีความผิดตามรายการที่กล่าวข้างล่างนี้ คณะกรรมการได้พิจารณาเห็นว่าเป็นความจริง ก็จะทำให้ออกจากความเป็นสมาชิก

1. ทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงของสมาคม
2. ทำผิดกฎข้อบังคับของสมาคม
3. ตายหรือสาปสูญ
4. ไม่ชำระค่าบำรุง²⁹

การประชุมของสมาคมมี 3 ลักษณะ

1. ประชุมใหญ่ กำหนดไว้ในวันที่ 15 เดือนธันวาคมของทุกปี
2. จัดให้มีการประชุมพิเศษขึ้น ต่อเมื่อสมาชิกเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการ โดยมีสมาชิกร่วม 1 ใน 3 ของสมาคม และจะประชุมได้ก็ต่อเมื่อมีสมาชิกครึ่งหนึ่ง ถึงจะประชุมได้
3. การประชุมคณะกรรมการ ถ้ามีเรื่องจำเป็นก็สามารถเรียกประชุมได้ทุกครั้ง³⁰

นอกจากสมาคมจีนแล้ว สมาคมของชาวจีนในเขตจังหวัดพิษณุโลก ยังประกอบด้วยสมาคมของชาวจีนอีก 6 สมาคม คือ

1. สมาคมไทหล้าภาคเหนือแห่งประเทศไทย ตั้งอยู่ที่ 316 ถนนบรมไตรโลกนารถ อ.เมือง จ.พิษณุโลก มี คุณชูชาติ ชีพธำรง เป็นนายกสมาคม และมีตำแหน่งในสมาคมจีน เป็นกรรมการที่ปรึกษา
2. สมาคมมูลนิธิประสาธน์สถาน ตั้งอยู่เลขที่ 669 ตำบลรัษฎา อ.เมือง จ.พิษณุโลก มี คุณรุจน์ เตชะชาญ เป็นประธาน และมีตำแหน่ง เป็น อุปนายกสมาคมจีน

²⁹ ข้อบังคับสมาคมจีน ข้อ 11

³⁰ ข้อบังคับสมาคมจีน ข้อ 12

3. สมาคมนักเรียนเก่าสันทนพิชญ์โลก ตั้งอยู่ ณ โรงเรียนสันทน ถนนบรมไตรโลกนารถ
อ.เมือง จ.พิษณุโลก มี คุณบรรเลง รอบบรรเจิด เป็นประธาน และมีตำแหน่งเป็นอุปนายก
สมาคมจีน
4. สมาคมคนตรีจังหวัดพิษณุโลก ตั้งอยู่ที่เลขที่ 14/5-6 ถนนไสยาไท จังหวัดพิษณุโลก
มี คุณวิรัตน์ คลศรีชัย เป็นประธาน และมีตำแหน่งเป็นกรรมการที่ปรึกษาสมาคมจีน
5. สมาคมชากกาพิษณุโลก ตั้งอยู่เลขที่ 160/4 ซอยวิสุทธิษัตรีย์ ถนนเอกาทศรถนอก
อ.เมือง จ.พิษณุโลก มี คุณธนารักษ์ แซ่ลี เป็นประธาน และดำรงตำแหน่งกรรมการตรวจการ
ของสมาคมจีน
6. สมาคมมิตรภาพ-ไทยจีน ตั้งอยู่ ณ โรงแรมราชวงศ์ ถนนพิษณุโลก-หล่มสัก
อ.เมือง จ.พิษณุโลก มี คุณประสงค์ วชิราศรีศิริกุล เป็นประธาน และมีตำแหน่งเป็นกรรมการ
ที่ปรึกษาสมาคมจีน

จากการแบ่งสมาคมของชาวจีนทั้งหมด จึงมีลักษณะเป็นสมาคมเกี่ยวกับเชื้อชาติ จำนวน
2 สมาคม คือ สมาคมชากกา และไทหล่า สมาคมเกี่ยวกับการบำเพ็ญประโยชน์ 1 สมาคม คือ
มูลนิธิประสาทรบุญสถาน สมาคมอิงสถาบัน 1 สมาคม คือ สมาคมศิษย์เก่าสันทน และมีสมาคม
เกี่ยวกับความสนใจเฉพาะ 2 สมาคม คือ สมาคมคนตรี (จีน) พิษณุโลก และสมาคมมิตรภาพ
ไทย-จีน ในแต่ละสมาคมมีอิสระและการบริหารเป็นของตนเอง โดยสมาคมจีนเป็นสมาคมหลักที่
เป็นศูนย์รวมของชาวจีนทั้งหมด โดยไม่แบ่งชาวจีนในรูปแบบใดทั้งสิ้น แต่ละสมาคมจะมีสมาชิกเป็น
ของตนเองโดยสมาชิกชาวจีนหนึ่งคน อาจจะเป็นสมาชิกได้หลาย ๆ สมาคม ในส่วนของสมาคมจีน
เป็นที่รวมศูนย์ของชาวจีนในทางปฏิบัติแม้ในแต่ละสมาคมต่างถือว่ามีศักดิ์ศรี เพราะสมาชิกชั้นนำของ
แต่ละสมาคมจะมาเป็นสมาชิกหรือคณะกรรมการสมาคมจีนทุกคน การศึกษาวิทยานิพนธ์นี้จึงเน้นบทบาท
เฉพาะสมาคมจีนพิษณุโลก สมาคมจีน ผู้วิจัยได้สรุปการบริหารงานโดยทั่วไป จากการสัมภาษณ์
คุณ "เอ" สมาชิกสมาคมจีน และ คุณ "ดี" สมาชิกสมาคมจีน
พบว่า สมาคมจีนมีสมาชิกที่เป็นร้านค้า จำนวน 600 ร้านค้า³¹ ชี้นำ และมีสมาชิกอยู่จำนวน
9,870 คน³² ซึ่งจะลดบ้างเพิ่มบ้าง การจะหาจำนวนสมาชิกแน่นอนนั้นกระทำไม่ได้ เนื่องจาก

³¹ จากการสัมภาษณ์ คุณ "ดี" สมาชิกสมาคมจีน เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2530 โดย
นายทรงพล พุกจันทร์

³² จากการสัมภาษณ์ คุณ "ดี" สมาชิกสมาคมจีน วันเวลาเดียวกัน

ถือว่าคนในครอบครัวหรือร้านค้าก็เป็นจำนวนสมาชิกสมาคมเงินทุกคนด้วย แต่ประมาณครัว ๆ ได้ว่ามีสมาชิกประมาณ 28,000 กว่าคน ส่วนตัวเลขสมาชิกจำนวน 9,870 คน นั้นเป็นเพียงการขึ้นทะเบียนไว้เท่านั้น ซึ่งไม่สามารถเก็บยอดเงินบำรุงได้หมด เพราะสมาชิกเองมีปัญหาเรื่องการประกอบอาชีพ การเดินทาง การโยกย้าย หรือการเป็นสมาชิกโดยครอบครัวเป็นตนเองไม่ทราบหรือให้ความสนใจด้วย ดังนั้น การเก็บเงินค่าบำรุงจะเก็บได้จากสมาชิกที่เคยเก็บ และประกอบกิจการที่แน่นอนแล้วในจังหวัดพิษณุโลก และเป็นบุคคลที่กระตือรือร้นเข้าร่วมกิจกรรมของสมาคมในแต่ละปีอยู่ระหว่าง 3,000-4,000 คน เงินที่ใช้จ่ายในด้านต่าง ๆ ของสมาคม กรรมการจะประชุมพิจารณาเก็บจากสมาชิก หรือการขอรับบริจาคเป็นครั้งคราว โดยคณะกรรมการจะระดมเงินก้อนไว้จำนวนหนึ่ง เพื่อใช้ในการทำกิจการของสมาคมด้านต่าง ๆ ต่อไป

ด้านการดำเนินกิจกรรมทั่ว ๆ ไป ของทางสมาคม จากการสัมภาษณ์ คุณชุนอ๋อ แซ่ฮั่ง พงจะสรุปได้ว่า มีการดำเนินการตามปกติเป็นส่วนใหญ่ประกอบด้วย

1. การประชุมใหญ่สมาชิกสมาคม ซึ่งจะมีผู้แทนสมาชิกมาประชุมกันในแต่ละครั้ง 700-1,000 คน ซึ่งจัดปีละครั้ง เนื้อหาที่ประชุมเป็นเรื่องที่แจ้งให้ทราบเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ เรื่องค่าใช้จ่าย กิจกรรมที่ทำของสมาคม งานส่วนรวมของสมาคม รับฟังข้อคิดเห็นของสมาชิกในเรื่องต่าง ๆ
2. การประชุมคณะกรรมการ จะจัดตามระยะเวลา เป็นเรื่องการบริหารงานทั่วไปของสมาคมเป็นหลัก การประชุมกรรมการพิเศษจะมีบ้างในเรื่องเกี่ยวกับการได้รับการขอความช่วยเหลือจากทางราชการ หรือกรณีมีปัญหาใหญ่ ๆ เช่น การเสนอที่จะให้มีการโยกย้ายโรงเรียนสินทมิณ เป็นต้น ส่วนปัญหาทางการค้าค้าอยู่ในวงแคบจะเป็นเรื่องของกรรมการที่เกี่ยวข้องมาประชุมกันเอง แต่ถ้ามีขนาดใหญ่ก็จะมีการประชุมกันในด้านต่าง ๆ รวมกันทั้งหมด ส่วนบทบาททางด้านการเมืองนั้น จะไปดำเนินการกันเองโดยไม่ใช้ชื่อของสมาคมเงินเกี่ยวข้อง แม้จะเป็นกรรมการสมาคมเงินทั้งหมดก็ตาม จึงสรุปได้ว่า สมาคมเงินจะดำเนินการอยู่ 3 แนวทางเป็นหลัก คือ
  1. ด้านงานสังคม พิธีการ การสังคมสงเคราะห์ ช่วยเหลือราชการและประชาชน
  2. ด้านการบริการช่วยเหลือสมาชิก และใกล้เคียงข้อพิพาท
  3. ด้านการค้า รวมถึงการตกลงเรื่องการค้าของสมาชิก

คณะกรรมการสมาคมจีน ปี 2528

คณะกรรมการสมาคมจีน ปี 2528 มีจำนวน 36 คน ทั้งหมดมีอาชีพประกอบการค้าขาย โดยมีกิจการในสาขาต่าง ๆ กัน (ดูในภาคผนวก ก.) ประกอบด้วย

1. คุณประสงค์	วชิราศรีศิริกุล	กรรมการที่ปรึกษา
2. คุณเลียงพา	แช่โจ้ว	กรรมการที่ปรึกษา
3. คุณวิรัตน์	คลศรีชัย	กรรมการที่ปรึกษา
4. คุณเปงฮุย	แช่ฮ้ง	กรรมการที่ปรึกษา
5. คุณชูชาติ	ชีพคำรงค์	กรรมการที่ปรึกษา
6. คุณพิบูล	ไพศาลสุขวิทยา	กรรมการที่ปรึกษา
7. คุณวิวัฒน์	เลิศวิญญู	นายกสมาคมจีน
8. คุณสิงห์	มัธยมสุวรรณ	อุปนายก
9. คุณมนัส	คีไพบูลย์	อุปนายก
10. คุณเมธี	พิทักษ์สุธีพงษ์	อุปนายก
11. คุณบรรเลง	รอบบรรเจิด	อุปนายก
12. คุณรุจน์	เตชชาชาญ	อุปนายก
13. คุณวานิช	ศิริเจริญพันธ์	อุปนายก
14. คุณจงฮั่ง	แช่ตั้ง	เลขาธิการ
15. คุณย่งเซง	แช่จิ่ง	รองเลขาธิการ
16. คุณพิสิฐ	อากัสระวิโรจน์	เลขาธิการ
17. คุณพิพัฒน์	สุวรรณกิจ	รองเลขาธิการ
18. คุณชุนอ๋	แช่ฮ้ง	เหรัญญิก
19. คุณรินทร์	หนิมพานิช	รองเหรัญญิก
20. คุณวิโรจน์	จิรัฐกาลโชติ	กรรมการบริหารแผนกการศึกษา
21. คุณทอง	วงศ์เพ็ญทักษ์	รองกรรมการบริหารแผนกการศึกษา
22. คุณวิทยา	บัณฑิตชัย	รองกรรมการบริหารแผนกการศึกษา
23. คุณผดุงศักดิ์	อัสวศิริโรจน์	รองกรรมการบริหารแผนกการศึกษา
24. คุณสมชาย	คิลกเลิศ	รองกรรมการบริหารแผนกการศึกษา

25.	คุณชัยรัตน์	ลำไย	รองกรรมการบริหารแผนกการศึกษา
26.	คุณชีว	ก่อตระกูล	ปฏิคม
27.	คุณกัญญา	แช่ตั้ง	กรรมการสวัสดิการ
28.	คุณจ๋วนเสียด	แช่จาง	กรรมการแผนกสุสาน
29.	คุณเปงฮะ	แช่ลื้อ	รองกรรมการแผนกสุสาน
30.	คุณสิทธิชัย	เหมาะประสิทธิ์	รองกรรมการแผนกสุสาน
31.	คุณสงวน	บุรณโชคไพศาล	นายทะเบียน
32.	คุณโป่งดี	แช่เตี้ย	กรรมการใกล้เคียง
33.	คุณจงหง	แช่เตี้ย	รองกรรมการใกล้เคียง
34.	คุณธนารักษ์	แช่ลี้	กรรมการตรวจการ
35.	คุณผิวหู่	แช่เจ็ง	รองกรรมการตรวจการ
36.	คุณบัวฮั้น	แช่เจา	กรรมการตรวจสอบบัญชี

โดยมี คุณเลี้ยงฮิด แช่ฮัง เป็นผู้จัดการสมาคมจีน

สมาคมจีน จังหวัดพิษณุโลก กับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม

ชาวจีนในเขตจังหวัดพิษณุโลกที่รวมตัวกันจัดตั้งเป็นสมาคมจีน ก็มีลักษณะเช่นเดียวกับชาวจีนในเขตอื่นทั่ว ๆ ไปของประเทศไทยคือ มีลักษณะเป็นชาวจีนในรุ่นที่ 3 หรือกว่านั้น³³ เนื่องจากชาวจีนในประเทศไทยมีการผสมกลมกลืนอย่างธรรมชาติเป็นเวลานานนับร้อยปี ความเป็นคนจีนเริ่มจะคลายตัว สังคมไทยประสบความสำเร็จในการใช้นโยบายผสมกลมกลืน ซึ่งจะมีแต่คนไทยมากขึ้นจนในที่สุดรุ่นลูกหลานก็จะกลายเป็นคนไทยทั้งหมด³⁴

³³William G. Skinner, Chinese Society in Thailand (New York: Ithaca: Cornell University Press, 1957), P. 128. อ้างถึงใน ทวี ธีระวงศ์เสรี, สถานภาพทางกฎหมายของชาวจีนในประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร : โอเคียนสโตร์, 2517) หน้า 17.

³⁴เจษฎา โลหกุลจิตร และ สมบูรณ์ ศิริประชัย, "บทบาทชาวจีนในเศรษฐกิจไทย" ใน คนจีน 200 ปี ภายใต้พระบรมโพธิสมภาร, วิทยา อำนวยคุณ บรรณาธิการ (ศิริชัยการพิมพ์) หน้า 111.

การรวมตัวของกลุ่มชาวจีนในจังหวัดพิษณุโลก จัดตั้งเป็นสมาคมจีนโดยมีวัตถุประสงค์หลักในการช่วยเหลือกันในกลุ่มคนจีน ไม่ว่าจะทางด้านการสังคมหรือด้านเศรษฐกิจการค้า เป็นการรวมตัวในระหว่างสมาชิกที่มีเชื้อสายจีน กิจกรรมที่ดำเนินการไม่เน้นว่ากิจกรรมนั้น ๆ จะต้องแสดงออกถึงความเป็นคนจีน ได้แก่ การต่อรองทางการค้า การร่วมมือทางการค้า การรวมกลุ่มเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิกสมาคม การช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกและประชาชนโดยทั่ว ๆ ไป กิจกรรมบางอย่างที่กระทำในลักษณะของวัฒนธรรมจีน ได้แก่ พิธีวงสรวงเทพเจ้าของชาวจีนต่าง ๆ การจัดสุสานแบบจีน การสอนภาษาจีนในโรงเรียนสหพันธ์ เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นกิจกรรมตามประเพณีที่ปฏิบัติมา มิใช่เป็นข้อกำหนดที่จะดำรงความเป็น "จีน" ไว้ตลอดไป เนื่องจากชาวจีนรุ่นต่อ ๆ มา บางส่วนก็ได้ละเลยประเพณีปฏิบัติดังกล่าว หันมาดำเนินการปฏิบัติเช่นเดียวกับประชาชนอื่น ๆ ทั่วไป จนกลายเป็นคนไทยอย่างแยกไม่ออก

สมาคมจีนพิษณุโลก ประกอบด้วยสมาชิกสมาคมส่วนใหญ่ที่มีอาชีพทำการค้าโดยเฉพาะกรรมการของสมาคมซึ่งเป็นบุคคลที่ชาวจีนในเขตจังหวัดพิษณุโลกยกย่องนับถือ นอกจากความอาวุโสแล้วยังเป็นบุคคลที่ประกอบอาชีพการค้า มีกิจการค้าที่มั่นคง ขึ้นนำในระดับจังหวัดพิษณุโลก (ดูผนวก ก.) จากสภาพทางสังคมเฉพาะของชาวจีนกับการครอบคลุุมทางเศรษฐกิจของชาวจีนในเขตจังหวัดพิษณุโลก ทำให้สมาคมจีน จังหวัดพิษณุโลก กลายเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในจังหวัดพิษณุโลก กิจกรรมส่วนใหญ่ของสมาคมจีน จึงเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของสมาชิกสมาคมเป็นหลัก กิจกรรมโดยตรงของสมาคมจีนจะเป็นกิจกรรมในรูปของสาธารณกุศล ความร่วมมือกับราชการในเรื่องต่าง ๆ การเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกสมาคมจีน กับประชาชนทั่วไป เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้จะทำในนามของสมาคมจีนโดยตรง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นในรูปของผลประโยชน์ระหว่างสมาชิกของสมาคมจีน หรือผลประโยชน์ระหว่างสมาชิกของสมาคมจีนกับบุคคลภายนอก หรือกลุ่มบุคคลภายนอก รวมถึงส่วนราชการต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของสมาชิกสมาคมจีน การดำเนินกิจกรรมเหล่านี้ มักจะเป็นไปในรูปแบบกลุ่มคณะกรรมการสมาคมจีน หรือกลุ่มสมาชิกสมาคมจีนเป็นผู้ดำเนินการโดยตรงไม่ใช่ในนามของสมาคมจีน ถึงแม้ว่ากลุ่มบุคคลที่ดำเนินการเป็นสมาชิกสมาคมจีนทั้งหมดก็ตาม เพื่อป้องกันถูกเพ่งเล็งจากทางราชการ และเพื่อมิให้ผิดวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสมาคมจีนขึ้นมา อย่างไรก็ตาม แม้การดำเนินการของกลุ่มสมาชิกของสมาคมจีนจะใช้ในรูปแบบใด แต่การดำเนินการด้านผลประโยชน์ที่แท้จริงแล้วก็คือ การอาศัย รูปแบบโครงสร้างของสมาคมจีน ซึ่งเป็นศูนย์รวมของกลุ่มเศรษฐกิจเป็นผู้ดำเนินการนั่นเอง

สมาคมจีน จังหวัดพิษณุโลก จึงเป็นเพียงรูปแบบการรวมตัวของกลุ่มชาวจีนในจังหวัดพิษณุโลก ในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งแสดงออกถึงความเป็น "จีน" แต่แท้ที่จริงแล้วเป็นการดำเนินการของกลุ่มผลประโยชน์ที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัด ที่ใช้ความเป็น "จีน" ดึงดูดเพื่อจัดตั้งกลุ่มขึ้นมา ถึงแม้ว่าจะมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการ ไม่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ก็ตาม แต่ชาวจีนจังหวัดพิษณุโลก ที่มีอยู่ปัจจุบัน เป็นชาวจีนรุ่น 3 หรือถัดมาจากนั้น ความเป็น "จีน" จึงลดถอยลงไป ความรู้สึกเป็น "ไทย" มีเช่นเดียวกับคนไทยทั่วไป กิจกรรมของสมาคมจีนจึงแปรเปลี่ยนไปมากกว่าที่จะแสดงออกปกป้องของความเป็น "จีน" โดยตรง หรือยึดถือวัตถุประสงค์ดั้งเดิมที่ได้จัดตั้งไว้ หันมาเน้นความต้องการของสมาชิกสมาคมจีนมากกว่า เช่นเดียวกับกลุ่มผลประโยชน์อื่น ๆ ในสังคม โดยใช้ความเป็น "จีน" เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวและเป็นกรอบการจัดตั้งสมาคมขึ้นมา ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องผลประโยชน์โดยตรง ได้ทำการรวบรวมและวิเคราะห์ในบทที่ 3 ต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย